

Samenvatting

Verschillende partijen, zowel binnen als buiten het onderwijs, hebben de laatste jaren twijfels geuit over de betrouwbaarheid van examinering. Het is wenselijk om maatregelen te nemen gericht op het vergroten van het draagvlak van examinering in het voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs. Leerlingen, studenten, vervolgopleidingen en potentiële werkgevers hebben recht op eerlijke, objectieve en transparante examinering. De waarde van diploma's staat of valt met het vertrouwen in de examinering.

Ook op het gebied van de toegankelijkheid van examinering zijn verbeteringen wenselijk. Om zich staande te houden op de arbeidsmarkt moeten mensen zich hun hele leven lang ontwikkelen en bereid zijn om bij te leren. Examinering gericht op beoordeling van opgedane kennis en vaardigheden is echter meestal alleen mogelijk na het volgen van een bijbehorende opleiding. Er bestaan maar weinig mogelijkheden om los van een opleiding een diploma te halen als erkenning van relevante werkervaring.

De raad beveelt aan om betere kwaliteitsgaranties te formuleren voor de examinering in het reguliere onderwijs, zodat het vertrouwen in de waarde van diploma's behouden blijft, versterkt of hersteld wordt. Anderzijds moet zelfstandige examinering, los van onderwijs en opleiding, bevorderd worden. Diplomering wordt zo toegankelijker voor een grotere groep mensen dan nu het geval is. Het advies werkt beide hoofdaanbevelingen uit door per onderwijssector twee praktische adviezen te geven hoe de betrouwbaarheid en de toegankelijkheid te vergroten. Enkele staan hieronder genoemd.

Meer betrouwbaarheid om het draagvlak voor diploma's te waarborgen

De raad stelt voor bij de examens in het voortgezet onderwijs de correctievolgorde om te keren. Eerst kijkt een leraar van een andere school het examen na en daarna volgt een tweede correctie door de eigen leraar. Dit benadrukt het belang van een onafhankelijke beoordeling, terwijl toch de eigen leraar – terecht – een belangrijke rol blijft spelen. Ook bij het schoolonderzoek kan zo'n functionele afstand tussen onderwijzen en examineren tot stand komen.

Voor het middelbaar beroepsonderwijs stelt de raad dat er altijd integratieve examinering moet zijn. Met andere woorden: het toetsen van afzonderlijke onderdelen door losse examens moet vervangen worden door een eindtoets waarbij de deelnemer nog eens laat zien te beschikken over het geheel van benodigde kennis en vaardigheden. Bij zo'n eindtoets door en onder verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling zijn dan in ieder geval meerdere docenten en bij voorkeur examensdeskundigen van buiten betrokken.

Het betrekken van externe examensdeskundigen bij examinering is voor het vertrouwen in zowel het middelbaar beroepsonderwijs als het hoger onderwijs van belang. De

raad wees hier al eerder op door te adviseren meer externen bij de examencommissie te betrekken. In het hoger onderwijs kan ook een in onderling overleg tussen opleidingen ontwikkelde eindtoets, eventueel gezamenlijk door de deelnemende instellingen te organiseren, bijdragen aan meer draagvlak voor de examinering.

Zelfstandige examinering om de toegankelijkheid te vergroten

Voor het vergroten van de toegankelijkheid van examinering stelt de raad voor om via zelfstandige examinering meer en betere mogelijkheden te creëren om erkenning te verkrijgen van (deels) buiten gangbare onderwijstrajecten verworven kennis en ervaring. Doorlopend kunnen mensen dan op alle niveaus examen doen en waardering krijgen voor hun verworven kennis en ervaring in de vorm van een erkend diploma.

In het voortgezet onderwijs bestaat deze voorziening in de vorm van het staatsexamen. Maar omdat nog lang niet iedereen van het bestaan van staatsexamens op de hoogte is, mogen deze veel grotere bekendheid krijgen.

Instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs zouden voor de evc (erkenning van verworven competenties) gebruik moeten maken van heldere procedures en dezelfde regels naleven als bij de gewone examinering. Instellingen mogen geen concessies doen aan de kwaliteitseisen. Alleen dan kan de samenleving vertrouwen op een gelijkwaardig niveau van examens die toetsen wat er in het onderwijs geleerd is en examens die toetsen wat er elders geleerd is.

Bovendien is het nodig om een exameninfrastructuur op te zetten, die losstaat van aanbiedende onderwijsinstellingen en geheel zelfstandig examinering organiseert voor wie dat wil. Een cruciaal onderdeel van zo'n infrastructuur is een nog op te richten open exameninstelling voor hoger onderwijs.

Beide aanbevelingen verbeteren de kwaliteit van het onderwijs

De twee hoofdaanbevelingen lijken tegenstrijdig. Strengere eisen om de betrouwbaarheid te waarborgen omwille van het draagvlak kunnen het onderwijs inflexibel maken en voor de toegankelijkheid zelfs een bedreiging zijn. En zelfstandige examinering omwille van de toegankelijkheid kan juist leiden tot minder vertrouwen in de diplomering.

Maar in de visie van de raad zijn ze juist complementair. Als het onderwijs in alle sectoren heldere transparante eindtermen kent en zelfstandige examensystemen altijd ten minste voldoen aan kwaliteitseisen die ook gelden voor examinering in het reguliere onderwijs, kunnen beide hoofdaanbevelingen elkaar versterken. Voor meer toegankelijkheid tot diplomering mogen geen concessies worden gedaan aan de betrouwbaarheid; andersom mag de wens voor kwalitatief goede en dus betrouwbare examinering niet de toegankelijkheid van het onderwijs belemmeren. Op elkaar afgestemde en meer samenhangende examinering voor de hele onderwijskolom komt op de lange termijn zowel de toegankelijkheid als de betrouwbaarheid van examinering, en daarmee de kwaliteit van het onderwijs, ten goede.